Rodica Zafiu, ***101 cuvinte argotice. Viața cuvintelor***, editura Humanitas, Bucureşti, 2010, ISBN 978-973-50-2811-4, 380 p.

Mult aşteptată de specialişti, profesori şi studenți deopotrivă lucrarea doamnei prof.univ.dr. Rodica Zafiu, *101 cuvinte argotice. Viața cuvintelor*, apărută în colecția *Viața cuvintelor* (coordonată de academicianul Marius Sala), poate fi considerată drept unul dintre cele mai complexe studii dedicate argoului românesc.

Sub titlul „*De ce ? (şi cum ?)*", autoarea îşi începe demersul mărturisindu-şi fascinația pentru problema argoului despre care afirmă că se impune prin „(...) *exotism şi familiaritate, fiind un limbaj deopotrivă depărtat şi apropiat, al altora şi al nostru.(...) Argoul e o ilustrare a posibilităților ludice şi estetice ale limbii; un spațiu în care îşi manifestă creativitatea uneori vorbitori anonimi, dotați cu ingeniozitate şi umor.*"(p.19)

Pentru a se circumscrie numărului din titlul cărții, autoarea a fost nevoită să realizeze un proces de selecție care a avut ca rezultat o listă de 101 termeni argotici considerați cei mai reprezentativi şi mai frecvent utilizați. Alături de aceşti termeni, autorea include pe lista sa şi unele elemente ieşite din uz (ex. *spală-varză*) sau mai puțin frecvente, dar utilizate în discursul publicistic şi politic (ex. *ciocoflender, licurici*); lista Rodicăi Zafiu mai cuprinde doar două verbe polisemantice (*a arde* şi *a fura*) şi un singur nume propriu de persoană (*Berilă*).

Un alt aspect ce merită semnalat este echilibrul pe care autoarea a încercat să-l păstreze între terminologia lumii interlope (*tiră, tuflă*) şi argoul comun, reprezentat de cuvinte din fondul de bază al argoului (*lovele, caterincă*) sau limbajul tinerilor (*bazat, naşpa*); între cuvinte vechi (*pârnaie*) şi cuvinte relativ recente (*penal, felie, impresii*). Slab reprezentată rămâne zona sexualității şi a epitetelor depreciative pe care autoarea nici nu le consideră ca fiind în totalitate specific argotice.

În ceea ce priveşte maniera de lucru, observăm că se porneşte de la explicațiile etimologice, (care vizează sursa externă sau internă a cuvintelor argotice, împrumut sau formarea lor în interiorul limbii) urmând descrierea sensurilor actuale (sursa de bază fiind internetul) şi plasarea în câmpul lexical al termenilor.

Structural, lucrarea este organizată astfel: o introducere amplă în problematica argoului românesc (p.15-83) împărțită în cinci capitole care vizează: În capitolul I, intitulat *Delimitarea argoului*, se încearcă o definire a conceptului, afirmându-se dificultatea realizării acestui obiectiv pentru că „(...) *e greu de găsit o definiție care să acopere ipostazele curente, destul de diferite ale argoului: limbaj al lumii interlope, dar şi limbaj al tinerilor şi în genere al celor care (...) adoptă un stil al comunicării neconvenționale. (...)Limbajul are funcție identitară, devine un mijloc de solidarizare şi de diferențiere față de cei din afara comunității underground.*"(p.15)

Tot aici se ridică problema triplei ipostaze a argoului: ipostaza *ludică şi estetică* – prin argou, posibilitățile estetice ale limbii fiind folosite conştient cu plăcerea jocului, dar dezvăluind posibilități ascunse ale limbii şi având caracter subiectiv; caracterul estetic şi ludic apare în numeroase creații glumețe, ironice de tipul: *a se da lebădă, împuşcat în aripă, a avea pitici pe creier;* ipostaza *expresivă* - argoul fiind un mijloc de frondă, de provocare şi amuzament, o zonă de manifestare a creativității anonime.

Termenul de *argou* acoperă mai multe limbaje asemănătoare. Astfel, se vorbeşte despre *argoul interlop* care beneficiază de caracteristicile oricărui limbaj popular (circulație orală, expresivitate) dar şi trăsături de limbaj tehnic (terminologie profesională). Un alt tip de limbaj este *limbajul tinerilor* care adoptă un număr considerabil de cuvinte şi expresii ale argoului interlop, dar beneficiază şi de semne distinctive proprii. Limbajul tinerilor împrumută masiv din limbile străine de prestigiu, engleza deținând supremația în ultimele decenii. Dintre cuvintele cu utilizare frecventă în rândul tinerilor, pot fi

BDD-R169 © 2011 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:16 UTC)

amintite: *bazat, felie* (*a fi pe felie*), *fiţos, super, varză*, dar şi împrumuturi din limba engleză: *cool, ok, loser, party, trendy, funny* etc. Ultimul tip de argou avut în vedere este *argoul comun* sau *general* care preia foarte multe elemente din zona argoului interlop. Acest tip de limbaj (*slang* în engleză) este vorbit din raţiuni de expresivitate şi nonconformism.

Rodica Zafiu discută şi despre argoul din Republica Moldova care a pătruns prin intermediul tinerilor moldoveni veniţi să studieze în România. Acesta este un tip de limbaj format pe baza limbii române dar care are ca sursă principală de împrumut limba rusă, ba chiar argoul rusesc. Dintre termenii aparţinând argoului rusesc amintim: *paţan* (băiat, tip), *musor* (poliţist), *a se snimi* (a pleca, a fugi).

Privit în raport cu alte variante ale limbii, argoul preia cuvinte din toate registrele şi varietăţile limbii şi poate influenţa, la rândul său, aceste varietăţi, cărora le transferă creaţiile sale. Prin modificare semantică, argoul românesc preia multe cuvinte din fondul comun pe care le transformă în elemente argotice. Exemplele sunt foarte numeroase: *bulion* (sânge), *mălai* (bani), *paraşută* (prostituată). Unele cuvinte şi expresii argotice provin din diferite limbaje de specialitate:

- termeni marinăreşti: *covertă, cambuză, bord*;
- termeni din jargonul şoferilor: *a băga în marşarier* (a pleca), *a o călca* (a accelera*), a trage pe dreapta* (a se culca);
- termeni medicali: *a lua grupa sanguină* (a înjunghia), *streptomicină* (băutură alcoolică).

Datorită rolului foarte important pe care îl joacă calculatorul în viaţa cotidiană, o serie de termeni şi expresii, aparţinând terminologiei IT au dobândit utilizări figurate în limbajul familiar argotic: *a da eject* (a alunga), *a da ignore* (a nu băga în seamă).

Autoarea face o distincţie între argoul ca „beneficiar", altfel spus un tip de limbaj care împrumută de la alte limbaje, şi argoul ca „donator" pentru limbajul familiar. Astfel, dacă la începutul secolului al XX-lea, cuvinte ca *şmecher, fraier, şpagă, pilă* erau considerate ca fiind argotice, astăzi ele au devenit colocviale. Situaţia ar putea fi valabilă şi pentru cuvinte precum *banc* (anecdotă), *blat* (aranjament ilegal) sau *tun* (afacere ilegală).

În subcapitolul 1.3., intitulat *Delimitări stilistice: jargon, limbaj familiar, popular şi vulgar*, autoarea discută despre confuziile şi distincţiile dintre argou, jargon, colocvial, popular şi vulgar apreciind că „(...) *delimitările sunt percepute mai mult de specialişti şi presupun o anume conştientizare a diversităţii stilistice şi o familiarizare cu toate variantele stilistice enumerate*". (p.23)

Foarte interesant este şi capitolul 1.4. *Denumiri*, care urmăreşte denominaţia argoului în decursul timpului. Astfel, s-a vorbit despre *limba cârâitorilor* (Baronzi, 1862), *limba hoţească* (Hasdeu, 1881), *limba şmechereasca* (Scântee, 1906), *limba miştocărească* (Granser, 1992).

Capitolul al II-lea, intitulat *Istoricul fenomenului şi al cercetării*, evidenţiază originile argoului interlop care sunt legate de „(...) *dezvoltarea vieţii citadine medievale, care presupune circulaţia persoanelor din lumea marginală dintr-un oraş în altul*." Autoarea vorbeşte despre prima atestare a argoului românesc reprezentată de lista de cuvinte publicată pentru prima dată de umoristul N.T.Orăşanu în 1860 în revista „*Cornele lui Nichipercea*" şi apoi, în 1861, în volumul „*Întemniţările mele politice*". Începând cu 1930 încep să apară tot mai multe studii despre argou în revistele de lingvsitică de la Cluj (*Dacoromania*), Iaşi (*Buletinul Institutului de Filologie Română „A. Philippide"*) şi Bucureşti (*Bulletin linguistique*). Tot acum apare şi primul glosar de argou, semnat de V.Cota şi intitulat „*Argot-ul apaşilor. Dicţionarul limbii şmecherilor*" (1936). Nu pot fi trecute cu vederea contribuţiile lingvistice dedicate argoului semnate de Al. Graur (1934, 1936) şi sintezele lui Iorgu Iordan publicare în articolele din 1934, 1935 precum şi în lucrările „*Limba română actuală. O gramatică a „greşelilor*" (1943) şi „*Stilistica limbii române"* (1944).

BDD-R169 © 2011 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:16 UTC)

Capitolul al IV-lea, intitulat *Descrierea argoului actual* evidenţiază, caracteristicile generale ale limbajului argotic prezentate din perspectiva nivelelor limbii: fonetic, morfosintactic, semantic şi pragmatic. În acelaşi capitol, autoarea analizează problema *poreclelor* care sunt la origine cuvinte sau expresii argotice (ex. *Ciumete, Curcanu', Greblă, Costache-şapte-degete*) şi a toponimiei urbane argotice reprezentată de denumiri glumeţe de localităţi sau de monumente: *Bucale* (Bucureşti), *Piatra Crăcănată* (Arcul de Triumf), *Năsturele* (Crucea Secolului).

Capitolul al V-lea vizează sursele lexicului argotic, un lexic care are la bază limba comună, dar conţine şi numeroase împrumuturi din alte limbi, între care sunt amintite şi exemplificate: împrumuturi din limba romaní (*benga, bişţari, dumă, bulan, gagică*), din limba turcă (*sanchi, cacealma, bairam*), din greaca modernă (*marafeţi, matracucă*) din limba idiş (*blat, clift, exivă, gheşeft, cuşer*), din limba germană (*ţuhaus, chix, şmecher*), din slavă (*şest, tuflă, ştab, şmotru, mahoarcă, a gavari*). Un loc aparte îl ocupă elementele romanice (*grande, a parli, tiră, solo*), elementele de origine engleză (*bişniţă, şatap* (<engl. *shut up*), *cool, party, gipan, trendy*).

Autoarea identifică şi o serie de elemente cu etimologie necunoscută: *haladit, caşcarabetă, matrafox*.

Foarte interesantă ni s-a părut analiza evoluţiei semantice a unor cuvinte şi expresii din argoul românesc prin procedeele cunoscute: metaforă, metonimie, restrângeri sau extinderi semantice, dar şi prin procedee retorico-pragmatice: ironie, antifrază, eufemism, litotă, hiperbolă.

Un alt aspect luat în discuţie este problema *abrevierilor*, altfel spus scurtarea formei sonore, fenomen foarte accentuat în ultima perioadă datorită intensificării comunicării prin internet şi prin telefonie mobilă. Se vorbeşte despre *abrevierile orale* (trunchiere (ex. *prof, bac, dirig, homo, schizo*), afereză (ex. *la ţto, ţtocar*) şi *abrevierile grafice* (ex. *mdr* < mor de râs, *vb*. < vorbesc; folosirea „rebusistică" a literelor: *d* = de, *k*= ca, *rpd* = repede).

Ultimele două capitole vizează problema frazeologiei la nivelul argoului românesc, fiind discutate o serie de locuţiuni în care predomină verbele *a da, a face, a băga, a lua, a trage*.

„*Jocurile de cuvinte*", ultimul capitol al analizei dedicate argoului românesc, problematizează pe marginea următoarelor aspecte:

- crearea de „cuvinte valiză": a *furlua, babaie, autopicioare, tembelizor*;
- calamburul: *budist* (= cel care spală wc-urile), *presar* (= poliţist), *sticlar* (= beţiv);
- pseudo-numele proprii: *vinuleanu, blătescu*.

Urmează în chip firesc capitolul cel mai amplu al lucrării (p.87-338), intitulat simplu „*Cuvintele*", şi care constituie de fapt analiza efectivă a celor 101 cuvinte organizate alfabetic.

„*Bibliografia*" (p.339-351) consultată cuprinde lucrări de specialitate reprezentative atât româneşti cât şi străine, numerele tematice de reviste consacrate argoului precum şi resursele electronice folosite. Secţiunea intitulată *Surse* (p. 351-354) este împărţită în: a)*Volume consultate* şi b) *Periodice*.

Finalul lucrării cuprinde capitolul *Sigle şi abrevieri bibliografice* (p.355-356) precum şi *Indicele de cuvinte* (p.357-380) în care regăsim doar elementele lexicale româneşti (argotice, dar şi non-argotice) citate şi comentate în text. Acestea acoperă un spectru larg: cuvinte simple şi compuse, locuţiuni, expresii, construcţii stabile, sigle şi abrevieri.

Ca o concluzie la cele spuse, se poate afirma fără tăgadă că lucrarea doamnei prof.univ.dr. Rodica Zafiu este una dintre cele mai complexe analize a argoului românesc realizate până acum.

Asist.univ.dr. Cenac Oana Magdalena
Universitatea „Dunărea de Jos" din Galaţi

BDD-R169 © 2011 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:16 UTC)